

SPIS TREŚCI

CONTENTS

	Tabl. Table	Str. Page
Przedmowa <i>Preface</i>	x	3
Uwagi ogólne <i>General notes</i>	x	13
Ważniejsze dane o stanie, zagrożeniu i ochronie środowiska w województwie opolskim <i>Major data on environmental state, threat and protection in Opolskie Voivodship</i>	I	15
Ważniejsze dane o stanie, zagrożeniu i ochronie środowiska w województwie opolskim na tle innych województw w 2012 r. <i>Major data on environmental state, threat and protection in Opolskie Voivodship on the background of the other voivodships in 2012</i>	II	20

SPIS TABLIC

LIST OF TABLES

DZIAŁ I WARUNKI NATURALNE

CHAPTER I NATURAL CONDITIONS

Uwagi metodyczne <i>Methodological notes</i>	x	22
Położenie geograficzne województwa w 2012 r. <i>Geographical location of voivodship in 2012</i>	1	22
Powierzchnia i granice w 2012 r. <i>Area and borders in 2012</i>	2	22
Układ pionowy powierzchni w 2012 r. <i>Relief of the earth surface in 2012</i>	3	23
Dane meteorologiczne <i>Meteorological data</i>	4	23
Dane meteorologiczne według miesięcy <i>Meteorological data by months</i>	5	23
Większe rzeki w 2012 r. <i>Principal rivers in 2012</i>	6	24
Większe sztuczne zbiorniki wodne w 2012 r. <i>Major artificial reservoirs in 2012</i>	7	24

DZIAŁ II WYKORZYSTANIE I OCHRONA POWIERZCHNI GLEBY

CHAPTER II USE AND PROTECTION OF SOIL SURFACE

Uwagi metodyczne <i>Methodological notes</i>	x	25
Stan geodezyjny, kierunki i zmiany w wykorzystaniu powierzchni województwa <i>Geodesic status, directions and changes of use of voivodship's land</i>	1(8)	29
Stan geodezyjny i kierunki wykorzystania powierzchni województwa według podregionów i powiatów <i>Geodesic status and directions of use of voivodship's land by subregions and powiats</i>	2(9)	30
Grunty rolne i leśne wyłączone z produkcji rolniczej i leśnej <i>Agricultural land designated for non-agricultural purposes and forest land designated for non-forest purposes</i>	3(10)	31
Grunty zdewastowane i zdegradowane wymagające rekultywacji i zagospodarowania oraz grunty zrekultywowane i zagospodarowane <i>Devastated and degraded land requiring reclamation and management as well as reclaimed and managed land</i>	4(11)	31

PREFACE

	Tabl. Table	Str. Page
Grunty zdewastowane i zdegradowane wymagające rekultywacji według podregionów i powiatów <i>Devastated and degraded land requiring reclamation by subregions and powiats</i>	5(12)	32
Zagrożenie gruntów rolnych i leśnych oraz gleb użytkowanych rolniczo niekorzystnym oddziaływaniem czynników przyrodniczych w 2012 r. <i>Agricultural and forest land threatened by adverse effects of natural factors in 2012</i>	6(13)	32
Zużycie nawozów mineralnych lub chemicznych oraz wapniowych (w przeliczeniu na czysty składnik) <i>Consumption of mineral or chemical and lime fertilizers (in terms of pure ingredient)</i>	7(14)	33
Pożary upraw rolnych, łąk, rżysk i nieużytków <i>Fires of agricultural crops, meadows, stubbles and wasteland</i>	8(15)	33
DZIAŁ III ZASOBY, WYKORZYSTANIE, ZANIECZYSZCZENIE I OCHRONA WÓD CHAPTER III RESOURCES, USE, POLLUTION AND PROTECTION OF WATERS		
Uwagi metodyczne <i>Methodological notes</i>	x	34
Zasoby eksploatacyjne wód podziemnych <i>Exploitable underground water resources</i>	1(16)	37
Pobór wody na potrzeby gospodarki narodowej i ludności według źródeł poboru <i>Water withdrawal for needs of the national economy and population by sources of withdrawal</i>	2(17)	37
Pobór wody na potrzeby gospodarki narodowej i ludności według źródeł poboru oraz podregionów i powiatów <i>Water withdrawal for needs of the national economy and population by sources of withdrawal as well as subregions and powiats</i>	3(18)	38
Zużycie wody na potrzeby gospodarki narodowej i ludności <i>Consumption of water for needs of the national economy and population</i>	4(19)	38
Zużycie wody na potrzeby gospodarki narodowej i ludności według podregionów i powiatów <i>Consumption of water for needs of the national economy and population by subregions and powiats</i>	5(20)	39
Bilans gospodarowania wodą w przemyśle <i>Balance of water management in industry</i>	6(21)	39
Gospodarowanie wodą w zakładach przemysłowych według podregionów i powiatów <i>Water management in industrial plants by subregions and powiats</i>	7(22)	40
Nawadnianie użytki rolne i grunty leśne oraz napełniane stawy rybne <i>Irrigated agricultural and forest land and filled fishponds</i>	8(23)	40
Melioracje podstawowe <i>Primary melioration</i>	9(24)	41
Melioracje podstawowe wymagające odbudowy lub modernizacji <i>Primary melioration requiring rebuilding or modernization</i>	10(25)	41
Eksploatacja sieci wodociągowej <i>Exploitation of water-line system</i>	11(26)	41
Sieć wodociągowa i kanalizacyjna <i>Water-line system and sewerage system</i>	12(27)	41
Miasta o decydującym zużyciu wody na potrzeby gospodarki narodowej i ludności w 2012 r. <i>Towns with decisive water consumption for needs of the national economy and population in 2012</i>	13(28)	42
Wodociągi i kanalizacja według podregionów, powiatów i gmin w 2012 r. <i>Water-line system and sewerage system by subregions, powiats and gminas in 2012</i>	14(29)	43
Ścieki przemysłowe i komunalne odprowadzone do wód lub do ziemi <i>Industrial and municipal wastewater discharged into waters or into ground</i>	15(30)	45
Oczyszczalnie ścieków <i>Wastewater treatment plants</i>	16(31)	46
Miasta o dużej skali zagrożenia ściekami w 2012 r. <i>Towns with high threat of wastewater in 2012</i>	17(32)	46
Ścieki przemysłowe oczyszczane i nieoczyszczane <i>Treated and untreated industrial wastewater</i>	18(33)	47

	Tabl. Table	Str. Page
Ścieki przemysłowe według podregionów, powiatów i gmin w 2012 r. <i>Industrial wastewater by subregions, powiats and gminas in 2012</i>	19(34)	47
Ścieki odprowadzane siecią kanalizacyjną oczyszczane i nieoczyszczane <i>Treated and untreated wastewater discharged through sewerage system</i>	20(35)	50
Ścieki komunalne odprowadzone siecią kanalizacyjną według podregionów, powiatów i gmin w 2012 r. <i>Municipal wastewater discharged through sewerage system by subregions, powiats and gminas in 2012</i>	21(36)	51
Ludność korzystająca z oczyszczalni ścieków według podregionów, powiatów i gmin <i>Population connected to wastewater treatment plants by subregions, powiats and gminas</i>	22(37)	53
Oczyszczalnie ścieków komunalnych według podregionów i powiatów <i>Municipal wastewater treatment plants by subregions and powiats</i>	23(38)	56

DZIAŁ IV ZANIECZYSZCZENIE I OCHRONA POWIETRZA CHAPTER IV POLLUTION AND PROTECTION OF AIR

Uwagi metodyczne <i>Methodological notes</i>	x	57
Zakłady szczególnie uciążliwe dla czystości powietrza według wielkości emisji zanieczyszczeń <i>Plants especially noxious to air purity by size of emission of air pollutants</i>	1(39)	60
Zakłady szczególnie uciążliwe dla czystości powietrza według podregionów i powiatów w 2012 r. <i>Plants especially noxious to air purity by subregions and powiats in 2012</i>	2(40)	60
Emisja zanieczyszczeń powietrza z zakładów szczególnie uciążliwych dla czystości powietrza <i>Emission of air pollutants from plants especially noxious to air purity</i>	3(41)	61
Emisja zanieczyszczeń powietrza z zakładów szczególnie uciążliwych dla czystości powietrza według rodzaju substancji <i>Air pollutants emission from plants especially noxious to air purity by types of substances</i>	4(42)	61
Emisja metali ciężkich z zakładów szczególnie uciążliwych dla czystości powietrza <i>Emission of heavy metals from plants especially noxious to air purity</i>	5(43)	62
Zmiany emisji zanieczyszczeń w zakładach szczególnie uciążliwych dla czystości powietrza .. <i>Changes in air pollutants emissions in plants especially noxious to air purity</i>	6(44)	62
Emitory na terenie zakładów szczególnie uciążliwych dla czystości powietrza według wielkości emisji <i>Emission sources in plants especially noxious to air purity by emission size</i>	7(45)	63
Wypożyczenie zakładów w podstawowe urządzenia do redukcji zanieczyszczeń powietrza <i>Basic air pollution reduction systems in plants</i>	8(46)	63
Zakłady szczególnie uciążliwe dla czystości powietrza według stopnia redukcji wytworzonych zanieczyszczeń <i>Plants especially noxious to air purity by reduction degree of generated pollutants</i>	9(47)	64
Emisja i redukcja zanieczyszczeń powietrza według podregionów i powiatów w 2012 r. <i>Emission and air pollutant reduction by subregions and powiats in 2012</i>	10(48)	64

DZIAŁ V OCHRONA PRZYRODY I RÓŻNORODNOŚCI BIOLOGICZNEJ CHAPTER V NATURE AND BIODIVERSITY PROTECTION

Uwagi metodyczne <i>Methodological notes</i>	x	65
Obiekty i obszary o szczególnych walorach przyrodniczych prawnie chronione <i>Objects and area of special nature value protected by law</i>	1(49)	70
Powierzchnia o szczególnych walorach przyrodniczych prawnie chroniona według podre- gionów, powiatów i gmin w 2012 r. <i>Area of special nature value protected by law by subregions, powiats and gminas in 2012</i>	2(50)	70
Rezerваты przyrody <i>Nature reserves</i>	3(51)	73

	Tabl. Table	Str. Page
Rezerwy przyrody według położenia w 2012 r. <i>Nature reserves according to site in 2012</i>	4(52)	73
Parki krajobrazowe <i>Landscape parks</i>	5(53)	75
Parki krajobrazowe według położenia w 2012 r. <i>Landscape parks according to site in 2012</i>	6(54)	76
Obszary chronionego krajobrazu <i>Protected landscape areas</i>	7(55)	76
Obszary chronionego krajobrazu według położenia w 2012 r. <i>Protected landscape areas according to site in 2012</i>	8(56)	76
Obszary Natura 2000 – obszary specjalnej ochrony ptaków (OSO) w 2012 r. <i>Natura 2000 areas – areas of special bird protection in 2012</i>	9(57)	77
Obszary mające znaczenie dla wspólnoty (OZW) w 2012 r. <i>Areas of importance to community in 2012</i>	10(58)	78
Pomniki przyrody <i>Monuments of nature</i>	11(59)	79
Tereny zieleni miejskiej ogólnodostępnej i osiedlowej według miast w 2012 r. <i>Generally accessible areas of urban and housing estate greenery by towns in 2012</i>	12(60)	80
Tereny zieleni ogólnodostępnej i powierzchnia lasów gminnych <i>Generally accessible areas of greenery and area of gmina forests</i>	13(61)	81
Powierzchnia gruntów leśnych oraz lesistość według podregionów i powiatów <i>Forest land and share of forest land in total area by subregions and powiats</i>	14(62)	82
Powierzchnia gruntów leśnych w lasach prywatnych <i>Forest land in private forests</i>	15(63)	82
Powierzchnia lasów oraz zasoby drzewne na pnju w zarządzie Lasów Państwowych według wieku i składu gatunkowego drzewostanów w 2012 r. <i>Forest area and forest stand managed by State Forests by age and species structure of tree stands in 2012</i>	16(64)	83
Powierzchnia gruntów leśnych i przeznaczonych do zalesienia <i>Area of forest land and designated for afforestation</i>	17(65)	83
Powierzchnia gruntów nieleśnych przeznaczonych do zalesienia oraz wykonanych zalesień według podregionów i powiatów <i>Area of non-forest land designated for afforestation as well as afforestation executed by subregions and powiats</i>	18(66)	84
Wybrane dane o powierzchni gruntów leśnych niestanowiących własności Skarbu Państwa według podregionów, powiatów i gmin <i>Selected data on forests land non owned by the State Treasury by subregions, powiats and gminas</i>	19(67)	85
Odnowienia, zalesienia i inne prace hodowlane <i>Renewals, afforestations and other forest breeding work</i>	20(68)	88
Odnowienia, zalesienia i inne prace hodowlane wykonane w lasach gminnych i prywatnych według podregionów i powiatów <i>Renewals, afforestations and other forest breeding work in gmina and private forests by subregions and powiats</i>	21(69)	88
Pozyskanie drewna <i>Wood harvest</i>	22(70)	90
Powierzchnia lasów ochronnych <i>Protection forests area</i>	23(71)	90
Ważniejsze zwierzęta łowne <i>Major game species</i>	24(72)	91
Odstrzał ważniejszych zwierząt łownych w łowieckim roku gospodarczym <i>Shooting of the main game species in the game economic year</i>	25(73)	91
Požary lasów <i>Forest fires</i>	26(74)	91

	Tabl. Table	Str. Page
DZIAŁ VI ODPADY CHAPTER VI WASTES		
Uwagi metodyczne <i>Methodological notes</i>	x	92
Odpady wytworzone i nagromadzone <i>Waste generated and accumulated so far</i>	1(75)	94
Odpady według rodzajów w 2012 r. <i>Waste by types in 2012</i>	2(76)	94
Odpady wytworzone i nagromadzone według podregionów i powiatów w 2012 r. <i>Waste generated and accumulated so far by subregions and powiats in 2012</i>	3(77)	95
Odpady komunalne i nieczystości ciekłe <i>Municipal waste and liquid waste</i>	4(78)	95
Składowiska odpadów komunalnych <i>Landfill sites of municipal waste</i>	5(79)	96
Odpady i składowiska komunalne według podregionów i powiatów <i>Waste and landfill sites of municipal waste by subregions and powiats</i>	6(80)	96
 DZIAŁ VII DZIAŁALNOŚĆ INSPEKCYJNO-KONTROLNA CHAPTER VII MONITOR-INSPECTING ACTIVITY		
Uwagi metodyczne <i>Methodological notes</i>	x	97
Jakość wody z wodociągów dostarczanej ludności do spożycia <i>Quality of water from water-line system supplied to population for consumption</i>	1(81)	100
Jakość wody z wodociągów i studni publicznych dostarczanej ludności do spożycia w 2012 r. <i>Quality of water from water-line system and public wells supplied to population for consumption in 2012</i>	2(82)	100
Wybrana działalność Wojewódzkiego Inspektoratu Ochrony Środowiska <i>Selected activity of the Voivodship Environmental Protection Inspectorate</i>	3(83)	100
Działalność kontrolna Wojewódzkiego Inspektoratu Ochrony Środowiska <i>Control activity of the Voivodship Environmental Protection Inspectorate</i>	4(84)	101
Hałas przemysłowy <i>Industrial noise</i>	5(85)	102
Ocena stanu sanitarnego obiektów użyteczności publicznej <i>Evaluation of sanitary condition of public buildings</i>	6(86)	102
Stan sanitarny pomieszczeń i urządzeń wykorzystywanych przy udzielaniu świadczeń zdrowotnych przez podmioty wykonujące działalność leczniczą w 2012 r. <i>Sanitary condition of premises and equipment used in providing medical services by entities carrying out medical activities in 2012</i>	7(87)	103
Stan sanitarny obiektów produkcji i obrotu żywnością według oceny Państwowej Inspekcji Sanitarnej <i>Sanitary condition of facilities of production and turnover of food by evaluation of the State Sanitary Inspection</i>	8(88)	104
Obiekty produkcji i obrotu żywnością oraz materiałami i wyrobami przeznaczonymi do kontaktu z żywnością według oceny Państwowej Inspekcji Sanitarnej <i>Facilities of production and turnover of food as well as of materials and articles intended to come into contact with food by evaluation of the State Sanitary Inspection</i>	9(89)	105
Działalność laboratoryjna Państwowej Inspekcji Sanitarnej w zakresie higieny żywności i żywienia oraz materiałów i wyrobów przeznaczonych do kontaktu z żywnością <i>Laboratory activity of the State Sanitary Inspection in the scope of the food hygiene and nutrition as well as materials and articles intended to come into contact with food</i>	10(90)	106
Ocena sanitarna niektórych krajowych środków spożywczych przez Państwową Inspekcję Sanitarną <i>Sanitary evaluation of some domestic foodstuffs by the State Sanitary Inspection</i>	11(91)	106
Niektóre wskaźniki demograficzne <i>Selected demographic indicators</i>	12(92)	106

	Tabl. Table	Str. Page
Zachorowania na niektóre choroby zakaźne i zatrucia <i>Incidence of selected infectious diseases and poisonings</i>	13(93)	107
Zachorowania na choroby zawodowe <i>Incidence of occupational diseases</i>	14(94)	107
Zgony według przyczyn <i>Deaths by cause</i>	15(95)	108
DZIAŁ VIII EKONOMICZNE ASPEKTY OCHRONY ŚRODOWISKA CHAPTER VIII ECONOMIC ASPECTS OF ENVIRONMENTAL PROTECTION		
Uwagi metodyczne <i>Methodological notes</i>	x	109
Nakłady na środki trwałe służące ochronie środowiska i gospodarce wodnej (ceny bieżące) <i>Outlays on fixed assets for environmental protection and water management (current prices)</i>	1(96)	114
Nakłady na środki trwałe służące ochronie środowiska i gospodarce wodnej według źródeł finansowania, podregionów i powiatów (ceny bieżące) <i>Outlays on fixed assets for environmental protection and water management by sources of financing, subregions and powiats (current prices)</i>	2(97)	115
Nakłady na środki trwałe służące ochronie środowiska według kierunków inwestowania oraz podregionów, powiatów i gmin (ceny bieżące) <i>Outlays on fixed assets for environmental protection by directions of investing and subregions, powiats and gminas (current prices)</i>	3(98)	116
Nakłady na środki trwałe służące ochronie środowiska według rodzaju inwestycji (ceny bieżące) <i>Outlays on fixed assets for environmental protection by types of investments (current prices)</i>	4(99)	122
Nakłady na środki trwałe służące ochronie środowiska i gospodarce wodnej według grup inwestorów (ceny bieżące) <i>Outlays on fixed assets for environmental protection and water management by groups of investors (current prices)</i>	5(100)	122
Nakłady na środki trwałe służące ochronie środowiska i gospodarce wodnej według sekcji w 2012 r. (ceny bieżące) <i>Outlays on fixed assets for environmental protection and water management by sections in 2012 (current prices)</i>	6(101)	122
Nakłady na środki trwałe służące gospodarce wodnej według kierunków inwestowania oraz źródeł finansowania w 2012 r. (ceny bieżące) <i>Outlays on fixed assets for water management by directions of investing and sources of financing in 2012 (current prices)</i>	7(102)	123
Nakłady na środki trwałe służące gospodarce wodnej według kierunków inwestowania oraz podregionów i powiatów w 2012 r. (ceny bieżące) <i>Outlays on fixed assets for water management by directions of investing and subregions and powiats in 2012 (current prices)</i>	8(103)	123
Efekty rzeczowe inwestycji ochrony środowiska i gospodarki wodnej według podregionów i powiatów <i>Tangible effects of investments in environmental protection and water management by subregions and powiats</i>	9(104)	124
Wojewódzki Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej <i>Voivodship Environmental Protection and Water Management Fund</i>	10(105)	125
Kierunki finansowania Wojewódzkiego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej <i>Financing directions of Voivodship Environmental Protection and Water Management Fund</i>	11(106)	125
Gospodarowanie powiatowymi i gminnymi środkami ochrony środowiska i gospodarki wodnej <i>Management of the powiat and gmina environmental protection and water management funds</i>	12(107)	125
Stan wyposażenia wsi w niektóre urządzenia i obiekty ochrony środowiska i gospodarki wodnej <i>Equipment with some appliances and facilities of environmental protection and water management in villages</i>	13(108)	126

	Tabl. Table	Str. Page
Inwestycje ochrony środowiska i gospodarki wodnej na wsi <i>Investment on environment protection and water management in rural areas</i>	14(109)	127
Gospodarowanie środkami pieniężnymi z tytułu ochrony gruntów rolnych i leśnych <i>Management of the Agricultural and Forestry Land Protection Funds</i>	15(110)	129
Oplaty za korzystanie ze środowiska i inne wpływy na ochronę środowiska i gospodarkę wodną oraz ich redystrybucja <i>Payments for use of natural environment and other receipts for the environmental protection and water management funds and their redistribution</i>	16(111)	129
Wpływy na Ochronę Środowiska i Gospodarkę Wodną z tytułu kar oraz ich redystrybucja <i>Receipts for Environmental Protection and Water Management funds due to fines and their redistribution</i>	17(112)	130

SPIS WYKRESÓW LIST OF GRAPHS

	Str. Page
Opady atmosferyczne według miesięcy <i>Atmospheric precipitation by months</i>	130
Uśłonecznienie według miesięcy <i>Insolation by months</i>	130
Kierunki wykorzystania powierzchni województwa w 2013 r. <i>Directions of use of voivodship's land in 2013</i>	130
Pobór wody na potrzeby gospodarki narodowej i ludności w 2012 r. <i>Water withdrawal for the needs of the national economy and population in 2012</i>	130
Ścieki przemysłowe i komunalne wymagające oczyszczania odprowadzone do wód lub ziemi według powiatów 2012 r. <i>Industrial and municipal wastewater requiring treatment discharged into waters or into the ground by powiats in 2012</i>	130
Emisja zanieczyszczeń pyłowych z zakładów szczególnie uciążliwych dla czystości powietrza w 2012 r. <i>Emission of particulates pollutants from plants especially noxious to air purity in 2012</i>	130
Emisja zanieczyszczeń gazowych z zakładów szczególnie uciążliwych dla czystości powietrza w 2012 r. <i>Emission of gaseous pollutants from plants especially noxious to air purity in 2012</i>	130
Emisja zanieczyszczeń powietrza z zakładów szczególnie uciążliwych dla czystości powietrza według powiatów w 2012 r. <i>Emission of air pollutants from plants especially noxious to air purity by powiats in 2012</i>	130
Powierzchnia o szczególnych walorach przyrodniczych prawnie chroniona w 2012 r. <i>Area of special nature value protected by law in 2012</i>	130
Struktura powierzchni o szczególnych walorach przyrodniczych prawnie chroniona w 2012 r. <i>Structure of area of special nature value protected by law in 2012</i>	130
Lesistość w 2012 r. <i>Share of forest land in total area in 2012</i>	130
Wykonanie zalesień <i>Execution of afforestation</i>	130
Powierzchnia parków, zieleni i terenów zieleni osiedlowej <i>Area of parks, lawns and housing estate greenery</i>	130
Odpady wytworzone w 2012 r. <i>Waste generated in 2012</i>	130
Odpady wytworzone <i>Waste generated</i>	130
Odpady wytworzone i poddane odzyskowi w przemyśle w 2012 r. <i>Waste generated and recovered in industry in 2012</i>	130

	Str. Page
Odpady komunalne zebrane (bez wyselekcjonowanych) według powiatów w 2012 r. <i>Municipal waste collected (without selected) by powiats in 2012</i>	130
Wpływy z tytułu opłat i kar na ochronę środowiska i gospodarkę wodną <i>Receipts management funds due to payments and fines for environmental protection and water</i>	
Działalność Wojewódzkiego Inspektoratu Ochrony Środowiska w zakresie ochrony wód <i>Activity of the Voivodship Environmental Protection Inspectorate within water protection</i>	130
Struktura nakładów na środki trwałe służące gospodarce wodnej według kierunków inwestowania (ceny bieżące) <i>Structure of outlays on fixed assets in water management by directions of investing (current prices)</i>	130
Nakłady na środki trwałe służące ochronie środowiska według kierunków inwestowania w 2012 r. (ceny bieżące) <i>Outlays on fixed assets in environmental protection by directions of investing in 2012 (current prices)</i>	130
Nakłady na środki trwałe służące ochronie środowiska według wybranych kierunków inwestowania oraz powiatów w 2012 r. (ceny bieżące) <i>Outlays on fixed assets in environmental protection by selected directions of investing and powiats in 2012 (current prices)</i>	130
Struktura nakładów na środki trwałe służące ochronie środowiska według źródeł finansowania (ceny bieżące) <i>Structure of outlays on fixed assets in environmental protection by source of financing (current prices)</i>	130

W wersji angielskiej: przedmowa i spis treści
In English version: preface and contents